

026. Türk Dil Kurumu'nun Süreli Yayınlar Veri Tabanı'ndaki sinema terimlerinin oluşturulma yöntemleri üzerine bir inceleme

Sefa ÖZ¹

Onur ÖZCAN²

APA: Öz, S. & Özcan, O. (2023). Türk Dil Kurumu'nun Süreli Yayınlar Veri Tabanı'ndaki sinema terimlerinin oluşturulma yöntemleri üzerine bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (32), 420-431. DOI: 10.29000/rumelide.1253146.

Öz

Terim ve terim oluşturma yöntemlerine dair sorunları çözmek için çoğu dilbilimci ve alanında uzman terimbilimciler tarafından birçok çalışmanın gerçekleştirildiği söylenebilir. "Terim oluşturma yöntemleri" ile pek çok özel alana ait sözcükler üzerinde terim çalışmaları yapılmış ve bunlara birer karşılık bulunmak istenmiştir. Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı incelendiğinde terim çalışmalarının yapıldığı çok fazla özel alan göze çarpmaktadır. Bu alanlardan biri de terimbilime çeşitli sözcüklerle katkıda bulunan "sinema"dır. Bu çalışmada, Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda *sinema terimleri* taranmıştır. Özellikle, 1968-1981 yılları arasında Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda yayımlanan ve oluşumlarıyla bu çalışmada bizlere çeşitli terim yapma yöntemleri konusunda örneklem olmaları açısından bazı sinema terimleri incelenmiştir. Bu terimler, sinema alanına katkısı ile bilinen Nijat Özön'e ait olan *Sinema Terimleri Sözlüğü*'nden alınmış olup Türkçedeki terim oluşturma yöntemleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu inceleme ile birlikte Türkçedeki terim oluşturma yöntemleri farklı bir bakış açısı ile ele alınmış olup terimlerin nasıl oluşturulduklarının ve günümüzde nasıl kullanıldıklarının bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Böylece, terimbilime katkı sağlayan özel alanlar arasından seçilmiş ve bu çalışmanın ana konusu olan sinema terimlerinin Türkçe terim yapma yöntemleri neticesinde değerlendirildiğinde alana ne gibi katkı sağladığı ve bundan sonraki incelenecek ya da oluşturulacak terimler açısından da birer fikir sunmuştur. Bu çalışma ile aynı zamanda somut ve soyut sanatsal unsurlar içeren ve görsel-işitsel özelliklere sahip sinema gibi sanat alanlarındaki terim çalışmalarına bir örneklem sunmak hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: Terim, terim oluşturma yöntemleri, sinema terimleri, TDK Süreli Yayınlar Veri Tabanı, Nijat Özön

An examination on the formation methods of cinema terms in the Periodical Database of the Turkish Language Association

Abstract

It can be said that many studies have been carried out by most linguists and terminologists who are experts in their fields in order to solve the problems about terms and term formation methods. Term studies were done on the words belonging to many special fields with "term formation methods" and it was desired to find a response to each of them. When the Periodical Database of the Turkish

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatı (Kırıkkale, Türkiye), sefa-oz@hotmail.com, 0000-0002-2660-4262 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 12.11.2022-kabul tarihi: 04.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1253146]

² Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı (Kırıkkale, Türkiye), onurozcans@hotmail.com, 0000-0002-4965-1627

Language Institution is examined, many special areas in which term studies are made draw the attention. One of these fields is "cinema", which contributes to the terminology with various words. In this study, cinema terms will be searched in the Periodical Database of the Turkish Language Institution. In particular, some cinema terms, which were published in the Turkish Language Institution Periodicals Database between 1968-1981, and with their formations, were examined in this study in terms of being an example of various terms making methods. These terms were taken from the Dictionary of Cinema Terms belonging to Nijat Özön, who is known for his contribution to the field of cinema, and were examined in line with the term formation methods in Turkish. With this examination, the methods of forming terms in Turkish will be discussed from a different perspective, and an evaluation will be made of how the terms are formed and how they are used today. Thus, it has been chosen from among the special fields that contribute to the terminology, and when evaluated as a result of the Turkish term making methods, the cinema terms, which are the main subject of this study, have provided an idea in terms of how they contribute to the field and the terms that will be examined or created next. With this study, it is also aimed to present a sample to the term studies in the fields of art such as cinema, which includes concrete and abstract artistic elements and has audio-visual features.

Keywords: Term, term formation methods, cinema terms, Periodicals Database of TDK, Nijat Özön

1. Giriş

Dil Devrimi ile birlikte Türkçede Latin harflerinin kabulü ve yeni yazı biriminin dilimize yer etmesini sağlamak amacı doğrultusunda sözcük ve terim çalışmaları yapılmaya başlamıştır. Yabancı sözcük ve terimlerin Türkçedeki varlığı birçok devlet kurumu, dil araştırmacıları ve toplum için ortak bir sorun olarak saptanmıştır. Bir ülkenin ana dilinin bilim dili olması bakımından önemli rol oynayan, özellikle de terimlerin oluşturulmaları üzerine birçok çalışma titizlikte sürdürülmüştür. Türk Dil Kurumunun (TDK) düzenlediğı Türk Dil Kurultayları ve oluşturduğı Terim Kolları bu çalışmaların yapıldığı en önemli girişimlerdir. Düzenlenen kurultaylarda ve ilgili kolların her bir oturumunda özel alanlara ait terimleri Türkçeleştirme hususunda yeni fikirler ortaya atılmış ve çeşitli alanlara ait sözlükler oluşturulup yeni terimler topluma kazandırılmaya çalışılmıştır. Özellikle 1950 ve sonrasında sözlükçülük ve özel alan terimlerine ait çalışmalar hız kazanmış ve pek çok terim Türkçede uygun anlamlarla var olacak şekilde kullanıma hazırlanmıştır. Bilhassa, VII. Dil Kurultayı ve sonrasındaki dil kurultaylarında "terim sorunları ve terim oluşturma yöntemlerine" dair görüşler ortaya atılmış ve Türkçenin terim oluşturmada ne kadar başarılı olabileceğı ve terim oluşturulurken ne gibi yolların izlenebileceğı saptanmaya çalışılmıştır (VII. Türk Dil Kurultayı Tutanağı, 1954: 16). Zaman ilerledikçe Türkçedeki terimlere ilişkin sorunlar ve bu sorunlara ait çözümler konusunda öneriler sunulmuştur. Her bir oturumda sözlük çalışmaları ve terimlerin durumu yeniden ele alınmış ve bunların Türkçede dolaşımaları ya da aktif olarak kullanılmıyor iseler nedenleri tartışılmıştır. Bu şekilde birçok özel alana ait terimlerin Türkçede daha uygun olarak oluşturulduğı ileri sürülebilir. Dil kurultayları ve sonrasında da özel alana ait çalışmalara devam edilmiş ve yıllar içerisinde bu çerçevede çoğı terim revize edilmiştir.

TDK Süreli Yayınlar Veri Tabanı'ndaki 1950 sonrası yayımlanmış makalelerden ya da çevrim içi gazete kupürlerinden ulaştığımız terim çalışmalarının yapıldığı; mühendislik, tıp, eğitim, gök bilim, budun bilim, diş hekimliğı, mimarlık, askerlik, emniyet, anayasa, hukuk, spor, siyaset, dil bilgisi, edebiyat, bankacılık, dil bilim, müzik, iktisat, dokümantasyon, matematik, geometri, edebiyat, felsefe, kimya, din, ayakkabıcılık, bilişim, parazitoloji, etnoloji, tiyatro, ilaç ve eczacılık gibi özel alanlara ulaşılmaktadır. Bu ulaşılan alanlardan biri de dilimize çeşitli yöntemlerle girmiş sözcükleri bünyesinde barındıran, görsel

sanatların içerisinde küresel anlamda önemli bir yere sahip olan, 1950 ve sonrası dönemde terimsel anlamda çalışmaların hızlandığı “sinema”dır. Bununla birlikte ülkemizde sinemanın sanatsal bağlamda önemi artmış ve bu durum da sinema terim çalışmalarının yapılmasına olanak sağlamıştır. Bunun sonucu olarak, Türk Dil Kurumu tarafından 1963’te Sinema Terimleri Sözlüğü oluşturulmuştur (Onaran, 2011: 106). Böylece, diğer alanlarda olduğu gibi sinema terimleri üzerine de yoğunlaşmış ve bu alana ait yabancı terimler hususunda Türkçe terim oluşturma yöntemlerine göre terimleştirme çalışmaları yapılmıştır. Çünkü sinema da, kendi içinde birçok terim sorunu yaşamıştır. Özellikle bu sorunlara çözüm üretme hususunda kimi sinema oyuncularının ve bu alan üzerinde çalışmalarını sürdüren uzmanların o dönemde sinema terimlerini Türkçeleştirme çabaları ve bu çabalar sonucu tespit edilen yanlış türetilmiş ya da tutarsız terimlerin varlığı bu sorunun temelini oluşturmuştur (Adalı, 1981: 818). Bu sorunun ortasında, bir isim dikkat çekmektedir. O da, Nijat Özön’dür. Sinema alanı terimlerinin Türkçeleştirilme çalışmalarına âdeta öncülük eden Özön, bu çalışmada bizlere Türkçe sinema terimleri üzerine bir araştırma imkânı sunmuştur.

Bu çalışmada, Nijat Özön’ün 1981 yılında çıkardığı “*Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü*”ndeki sinema terimleri esas alınmıştır. Ancak bu terimleri sınırlamak için sadece bu sözlüğe ait Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı’nda yayınlanan sinema terimleri incelenmiştir. Öncelikli olarak çalışma alanımız olan “sinema”yı ve bize çalışmaları ile önemli ölçüde kaynak olan Nijat Özön’den kısaca bahsedilmiştir. Sinemaya ve Özön’e kısa bir bakışın ardından, hangi yöntemi kullandığımızı ve bulgularımıza dair inceleme yapılırken, yalnızca günümüzde nasıl kullanıldıkları değil, aynı zamanda da nasıl oluşturuldukları üzerinde bir inceleme yapılmıştır. Bu terimlerin gerek hangi terim oluşturma yöntemi gerekse de hangi çeviri stratejisi doğrultusunda oluşturuldukları saptanmış olup “göreve, sahneye, cihaza ve görüntüye özgü terimler” şeklinde tablolar halinde sunulmuştur. Bu incelemede terimler, o günkü şartlar doğrultusunda karşımıza çıkan Fransızca ve İngilizce anlamları ile birlikte verilmiştir. Bunun yanı sıra, terimlerin o dönemin şartları doğrultusunda türetilmiş Türkçeleriyle birlikte TDK çevrim içi sözlüğünde sinema alanı esas alınarak yapılan taramalar sonucu elde edilen günümüz kullanımları da tablolarda yer almıştır. Bu sayede, terimlerin Türkçede oluşturma yöntemlerinin diğer iki dilin etkisinde kalıp kalmadığı üzerinde durulmuştur. Böylece bu çalışmanın terim çalışmaları çerçevesinde araştırma yapan uzmanlara ve bu alanda eğitim gören kişilere bir örnek teşkil edeceği ve alana bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Sinema ve Nijat Özön

Sinema, milyonlarca kitleye seslenen, aynı zamanda da bir endüstri olarak adlandırılan, bir çeşit sanattır (Önder ve Baydemir, 2005: 114). Sinema gelişen teknolojik çalışmalar ve bu alana kendini adanmış uzmanların katkıları doğrultusunda diğer sanat dalları ile çok iç içe olmuş ve bunun sonucunda da adından sıkça söz ettiren bir alan olmuştur (Serdaroğlu, 2016: 114). Bu nedendir ki, bu alan üzerinde oldukça fazla çalışmalar yapılmış, zaman içerisinde kitaplar ve sözlükler basılmıştır.

Sinema, Türk Dil Kurumu’nun terim çalışmalarında ele alınan özel alanlardan biri olmuştur. Batı dillerinden, özellikle İngilizceden ve Fransızcadan pek çok terime, Türkçe terim oluşturma yöntemleri ile karşılık önerilmiş ve bunların Türkçeye olan katkısı zaman zaman araştırılmaya devam edilmiştir. Bütün bu çalışmaların daha öncesinde ise, Türk sinemasının başlangıcı kabul edilen 1896 yılından itibaren sinema alanı ana hatlarıyla irdelenmiştir (Özön, 1962).

Zamanla gelişmeye devam eden sinema, başta Nijat Özön gibi alanında uzman ve kalemi güçlü bir eleştirmen tarafından incelenmiştir. Özön’ün sinema çerçevesinde yapmış olduğu çalışmalar

kendisinden sonraki bu alana dair donanımı olan ve araştırmacı kimlikleri bulunan kişileri etkilemiştir. Bu noktada, Serdar Öztürk sinema tarihini incelemeye alıp bu alanın Osmanlı döneminden 1923'e kadar olan yıllarını araştırmış ve kendisi gibi bu alana ilgi duyan ve akademik çalışmalar yapmak isteyenler için bir örneklem sunmuştur. Aynı zamanda Öztürk, sinemanın terimsel boyutlarının yanında ahlaki değerlerini de çalışmalarında belirtmiştir (Öztürk, 2013: 252-255). Öte yandan, Bülent Dikmen'de³ sinemanın hayatı taklit eden bir oluşum olduğu düşüncesini benimsemiştir. Aynı zamanda bu alanda araştırma yapmış ya da yapmaya devam eden sinema tarihini yakından takip eden bir başka isim olan Hasan Akbulut, farklı sinema eleştirmenleri ve araştırmacıları gibi farklı başlıklar altında sinema alanı üzerinde incelemelerine devam etmiş alanında donanımlı bir diğer akademisyendir. Bu sayede, bu incelemelerin sinema alanına katkısı ise yalnızca sektör bazında değil, aynı zamanda terim çalışmalarından da önemli olduğu söylenebilir. Zira, her farklı dönem ve eleştirmen bu özel alana katkı sağlamış ve bir sonraki dönemi ya da dönemleri bakış açısı ile etkilemiştir.

Bu çalışmada, 25 Aralık 1927'de İstanbul'da doğan, bizlere gerek kitapları gerekse de eleştirileri ile bir bakış açısı kazandıran ve sinema alanında donanımlı, bir öncü ve sinema kuramcısı kabul edilen, dilbilim uzmanı ve mütercim olan Nijat Özön'den bahsedilmiştir (Onaran, 2011: 105-107). Özön, "*Türk Sinema Tarihi*" adı ile sinema hakkında ilk süreli yayını çıkaran kişidir. Pek çok önemli esere imza atan Özön için kitaplar da oldukça önemlidir. Kendisi, kitapların değerini babasından öğrendiğini vurgulamış, edebiyata olan ilgisinin yanına sinemayı da eklemiştir (Onaran, 2011: 105). Dilbilim alanında çalışmalar yapan, sözlük ve ansiklopediler çıkaran Özön, aynı zamanda aktif olarak mütercimlik yapmıştır. Dilbilim alanında çalışmalar yapan ve terimlerle de ilgilenen Özön, "*Terimlerle konuşurken her kol, teknik olsun, sanat kolu olsun... O terimlerin belirli bir çerçevesi vardır... Kullandığımız zaman o çerçeveyi kastettiğimiz anlaşılmalı, başka bir anlam verilmemeli... Bu ancak terimler yerleştiği zaman iyice anlamlı olur.*" demektedir (Akt. Onaran, 2011: 106). Buradaki sözleri ifade etmesinin nedeni ise, sinema alanında da dil kurallarına dikkat edilmeden yazıların yayımlanması ya da terimlerin hatalı üretimleri sonucu ortaya çıkan yanlış kullanımları düşünülebilir. Zira, özel alanlara ait sözcükler olarak tanımlanan terimlerin, her ne kadar dilin kendine ait kurallarına göre oluşturulmaları gerektiği düşünülse de, kimi zaman çeşitli yabancı dillerdeki kullanımlara göre örneksindikleri ve bağlamda kullanıma sunuldukları gözlemlenmiştir (Özcan, 2022: 106).

Kısaca Özön'ü sinemaya kendini adanmış bir usta olarak tanımlayabiliriz. Özellikle mütercim ve dilbilimci kimliğinin olması hem sinema terimleri konusuna hem de terimbilim alanına katkılar sunmasını sağladığı gibi bu çalışmanın da çıkış noktalarında birini oluşturmuştur.

3. Yöntem

Türk Dil Kurumu'nun Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda "*Sinema Terimleri*" taranmış, özellikle 1968-1981 yılları arasında yayımlanmış ve bu çalışmamızda terimbilime katkısı hususunda çeşitli üretimlere sahiplikleri ile dikkat çeken sinema terimlerine ulaşılmış olup bunların Türkçede oluşturulma yöntemleri incelenmiştir. Tarama sonucu, bilhassa kaynak anlamında bize daha çok veri sunan Özön'ün 1981 yılında yayımlanan ve TDK Süreli Yayınlar Veri Tabanı'ndan çevrim içi ulaştığımız "*Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü*"nden" terimler ele alınmıştır. Bu doğrultuda, farklı yöntemlerle oluşturulmaya çalışılmış sinema terimleri saptanmış ve bu terimler birer örneklem olarak kabul edilmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde ulaştığımız sinema terimleri "göreve özgü terimler", "sahneye özgü terimler", "cihaza özgü terimler" ve "görüntüye özgü terimler" olarak dört tablo halinde

³ Bülent Diken, Lancaster Üniversitesi'nde ders veren Danimarkalı-Türk bir filozof ve sosyologdur. Aynı zamanda sinema eleştirmenliği de yapan tanınmış bir akademisyendir. <https://fikrisinema.com/bulent-diken-roportaji/>

incelenmiştir. Söz konusu inceleme yapılırken, terimlerin Fransızca-İngilizce anlamlarına karşılık üretilen Türkçe anlamları ve bu terimlerin TDK arama motorundaki günümüz yaygın kullanımları da verilmiştir. Bütün bu terimler, Emin Özdemir'in (1973), Özcan Başkan'ın(1974), Hamza Zülfikar'ın (1991) ve Burcu İlkay Karaman'ın (2017) açıkladığı "Türetme, Yabancılaştırma, Yenileşim, Uluslararasılaştırma, Birden Çok Sözcük ile Oluşturma" gibi terim oluşturma yöntemlerinin yanı sıra, "Öykünme ve Birebir Çeviri" gibi çeviri stratejilerinin de kapsamında ele alınmıştır.

4. Bulgular

Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda "Sinema Terimleri" taraması sonucu elde edilen ve bu alanda bizleri terim oluşturma biçimleri bakımından inceleme imkanı veren ve çeşitli kaynak oluşturmaları açısından da zenginlik sağlayan terimlerin fazlaca olduğu 1968-1981 yılları arasında ait çalışmalarda terimlere ve o dönemin uzman görüşlerine ulaşılmıştır. Bu terimlerin çoğu TDK Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda yayımlanmış ve aynı zamanda Özön bu terimlere *Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü* başlıklı eserinde yer vermiştir. Ulaşılan terimler tablolar halinde dört farklı kategoride verilmiştir. Özellikle, sinema terimleri söz konusu olduğunda Fransızcanın ve İngilizcenin dilimiz üzerindeki etkisi görülmüştür. Bu yüzden, inceleme yapılırken Fransızca-İngilizce kökenli terimler birlikte ele alınmış, özellikle "Terim Oluşturma Yöntemleri" başta olmak üzere "Çeviri Stratejileri" doğrultusunda ele alınmışlardır. Tablo 1'de "göreve özgü terimler"; Tablo 2'de "sahneye özgü terimler"; Tablo 3'te "cihaza özgü terimler"; Tablo 4'te ise "görüntüye özgü terimler" incelenmiştir. Son olarak bu terimlerin nasıl oluşturuldukları tartışılıp yorumlanmaya çalışılmıştır. Sinema terimlerinin ilk kullanımlarına, o dönemde kaleme alınmış basılı çalışmalardan⁴ ve TDK'nin çevrim içi sözlüğünden⁵ ulaşılmıştır. Ulaşılan terimlerin yalnızca o dönemde oluşturulan karşılıkları değil, aynı zamanda da TDK çevrim içi sözlüğünde sinema alanı esas alınarak yapılan taramalar sonucu günümüz kullanımları da verilmiştir. Tablolardaki terimler öncelikli olarak terim oluşturma yöntemleri çerçevesinde ve daha sonrasında ise çeviri stratejilerin de katkısı ile incelenerek yorumlanmıştır. Bu incelemenin yapılması adına TDK Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda "sinema terimleri" taranmış olup;

1. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi'nin Ocak 1968'de yayımlanmış olduğu "*Bu sayıda geçen Sinema Terimleri*"⁶;

2. Aynı derginin Haziran 1976'da yayımlanmış olduğu "*Terim Sözlüklerinden Örnekler*"⁷ ve *Sinema Terimleri Sözlüğünden*⁸ başlıkları altında verilen terimlerden yararlanılmıştır.

4.1. Göreve özgü terimler

Tablo 1'de "Göreve Özgü Terimler" kapsamında inceleme için "Alıcı yönetmeni" (Özön, 1968: 553), "Canlandırıcı" (Özön, 1976 :297) ve "Gösterimci" (Özön, 1968: 555) terimleri ele alınmıştır.

Tablo I. *Türk Dili ve Edebiyatı* Dergisinde yayımlanan "Göreve Özgü Terimler" olarak düşünülen bazı terimler

Terimin Fransızcası	İngilizcesi	Türkçesi	Günümüz Kullanımı
Caméraman	Cameraman	Alıcı Yönetmeni	Kameraman

⁴ Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı çevrim içi sitesinde yer alan makale, haber metinleri, sözlükler incelenmiştir. <https://sozluk.gov.tr/>

⁶ *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Bu sayıda geçen Sinema Terimleri, Özön, Ocak 1968, C: XVII, S: 196, s. 553-556 Sinema Özel Sayısı

⁷ Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, TDK. Terim Sözlüklerimizden Örnekler- XVI [Nijat Özön : Sinema Terimleri Sözlüğü], TDK, Haziran 1976, C: XXXIII, S: 297, s. 447

⁸ Türk Dil Kurumu Yayınları'nın yayınlamış olduğu Nijat Özön'ün 1981 yılında oluşturduğu sözlük.

Animateur	Animator	Canlandırıcı	Ressam Canlandırıcı Animatör
Opérateur	Operator	Gösterimci	Sinema Makinisti
Projectionniste	Projectionist		Operatör Projeksiyoncu

Sinema, genel anlamda sanatın ve bunun beraberinde gelişen teknoloji ile özellikle 1900'lerin başlarından itibaren sürekli gelişime açık olmuş bir sanat dalı olarak karşımıza çıkmıştır. Lumière Kardeşler⁹ gibi bu alanda çalışan ya da bu alana ilgi duymuş pek çok sinemacı hem sinema oyunculuğu hem de film yönetmenliği deneyimini elde etmişlerdir. Lumière Kardeşler dünya sinemasındaki öncü isimler olarak adlandırılıyorsa da, Türk Sinemasında da ilk filmi çekerek, sinemamızın gelişimine önemli ölçüde katkı sağlayan ilk isim Fuat Uzkınay'dır.¹⁰ Kendisi, Fransız Lumière Kardeşler gibi çektiği filmlerde hem yönetmenlik hem de oyunculuğu bir arada yürütmüştür. Dönemin dinamikleri göz önüne alındığında alanda yeni terimler ortaya çıkmış ve bu terimlerin çoğunun Batı dillerinden alınmış olması ve Türkçe ifade edilebilmeleri açısından ortaya çıkan zorluklardan ötürü, yeni birer terim oluşturma ihtiyacı doğmuştur. Böylece o dönemlerde Avrupa'da "kameraman" olarak adlandırılan, cihazın başında duran ve filmi yöneten kişiye verilen bir mesleki ad olan "alıcı yönetmeni" (Fr: Caméraman / İng: Cameraman) uluslararasılaştırma ya da öykünme yöntemlerinin gölgesinden aydınlığa kavuşmuş, "birden fazla sözcükle ifade edilme" ve "yenileşim" yöntemlerinin izinde Türkçeye aktarılmış bir terim olarak karşımıza çıkmıştır.

"Canlandırıcı" (Fr: Animateur-Animatrice / İng: Animator) o dönemde "Bir canlı-resim veya şema filmi için hareketliliği sağlayan tek tek resimleri yapan sanatçı. Bir canlı-resimdeki belli başlı hareketleri çizen kimse." (Özön, 1976: 297) olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikli olarak Fransızca anlamlarına bakıldığında eril ekini "-eur" dişil ekini ise "-rice" eki ile görmekte ve İngilizce söz konusu olduğunda ise, "-or" ekine karşılık olarak Türkçede "cı" eki ile türetildiğini görmekteyiz. Aynı zamanda sözlük anlamının da etkisinde olduğu düşünülerek günümüzde bu terimin "ressam" olarak ifade edildiği ile de karşılaşılmaktadır. İlk türetilen anlamı ve ressamın yanı sıra, öykünme stratejisi çerçevesinde halen "animatör" olarak da hem sinema hem de turizm alanında çok yaygın olarak da kullanıldığı görülmektedir.

Sinema terimlerinden biri olarak karşımıza çıkan "gösterimci" (Fr: Opérateur-Opératrice, Projectionniste / İng: Operator, Projectionist) terimi sinema terimleri sözlüğünde *sinema filmlerinin beyazperdeye yansıtılmasını sağlamak için aygıtı çalıştıran kimse* (Özön, 1968: 196) olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe dil kuralı gereği terim oluşturma açısından "-ci" eki getirilmiş ve türetme yoluyla Türkçeye aktarılmıştır. "İşi yapan, eden" anlamlarının sağlanabileceği Fransızca "-eur", "-rice" / "-iste", İngilizce "-or / -ist" eklerine karşılık olarak "-ci" eki ile türetilmiş ve "gösterimci" terimi önerilmiştir. Günden güne her ne kadar Türkçe ifadesi kabul edilebilir olarak gözüke de, günümüzün terim oluşturmada halen var olan sorunlarından birisi olan "yabancılaştırma", bir diğer deyişle "öykünme" stratejisi çerçevesinde "operatör ve projeksiyoncu" terimlerinin sık sık kullanılmaya devam ettiği

⁹ "Lyon'da Fabrika İşçilerinin Çıkışı" ya da "Trenin Gara Gelişi" gibi filmlere sahip olan kardeşler, halka açık ilk sinema gösterimini yapan kişiler olarak tarihte yer almaktadırlar.

¹⁰ Uzkınay, 14 Kasım 1914'te, cumartesi günü *Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı*'ni 150 metrelik film ile Türk sinemasında ilk kez film çeken kişi oldu. Bu filmle, Türk sinemasının doğum yıl dönümü olarak kutlanmaya başlandı.

görülmektedir. Ancak bütün bunların yanında, “sinema makinisti” olarak da kullanım sıklığından bir şey kaybetmediğini ve güncel bir terim kullanımını olduğunu da vurgulamakta fayda vardır.

“Canlandırıcı” (Fr:Animateur-Animatrice/ İng:Animator) o dönemde “*Bir canlı-resim veya şema filmi için hareketliliği sağlayan tek tek resimleri yapan sanatçı. Bir canlı-resimdeki belli başlı hareketleri çizen kimse*” (Özön, 1976: 297) olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem Fransızca hem de İngilizce anlamlarına bakıldığında “-eur”, “-rice” ve “-or” eklerine karşılık olarak “cı” eki ile türetildiğini görmekteyiz. Aynı zamanda sözlük anlamının da etkisinde olduğu düşünülerek günümüzde bu terime “ressam” dendiği de görülmektedir. İlk türetilen anlamı ve bir diğer anlamı olan ressam teriminin yanı sıra, öykünme stratejisi çerçevesinde halen “animatör” olarak da kullanılmaya devam edilmektedir. Aynı zamanda hem sinema hem de turizm alanında oldukça yaygın olarak da kullanıldığı görülmektedir.

4.2. Sahneye özgü terimler

Tablo 2’de “Sahneye Özgü Terimler” çerçevesinde, “Benzer” (Özön, 1976: 297), “Baş çekim” (Özön, 1968: 196) ve “Düzlük” (Özön, 1968: 554) terimleri incelenmiştir.

Tablo II. *Türk Dili ve Edebiyatı* dergisinde yayımlanan “Sahneye Özgü Terimler” olarak düşünülen bazı terimler

Terimin Fransızcası	İngilizcesi	Türkçesi	Günümüz Kullanımı
Double	Double	Benzer	Dublör
Doublure	Stand-in Twin		
Très gros plan	Big close up	Baş çekimi	Yakın plan Kafa plan Baş çekimi
Set	Set	Düzlük	Set
Plateau	Stage Floor		Film seti

Sinemada rolü oynamanın ya da bir başka deyişle, rolü canlandırmanın pek çok farklı yolları olmuştur. Bu yollardan biri de aksiyon içeren ve içerisinde gerilimin ve adrenalinin yüksek olduğu sahnelerde kullanılan yardımcı oyuncuların gösterdiği performanstır. Sinema tarihinde ilk kez dublörün kullanıldığı, kayıtlara geçen film başrol oyuncusunun uçurumdan denize atlamasını canlandırması nedeniyle *Monte Cristo Kontu*’dur. Her ne kadar tarihi bir süreçten bahsederken “dublör” ifadesini kullansak bile, Fransızca ve İngilizce oluşumunun aksine Türkçede yenileşim yöntemine daha yakın biçimde oluşturulmuş olduğu düşünülen “benzer” (Fr:Double, Doublure /İng: Double, Stand-in, Twin) terimi o dönemde sözlükte “*Bazı önemli ya da tehlikeli sahnelerde, çevirime başlanırken yapılan denemelerde asil oyuncunun yerine çıkan, yapıca ve yüzce bu oyuncuyu andıran kimse*” (Özön, 1976: 297) olarak karşımıza çıkmıştır. Ayrıca, günümüzde o dönemdeki sözlük anlamı ile aynı şekilde ifade edilmiş olsa da ne yazık ki kullanım açısından kabul görmeyen terimler arasında kendine bir yer bulmuştur. Fransızca ve İngilizce oluşumlarının hemen hemen aynı olduğu terim, Türkçede farklı ifade edilmeye çalışılmış, ancak toplum içinde kullanımı açısından öykünme stratejisinin de etkisi ile “dublör” olarak kullanılmış ve halen de kullanılmaya devam edilmektedir.

“Baş çekimi” (Fr:Très gros plan // İng: Big closeup) 1981’de yayımlanan *Sinema Terimleri Sözlüğü*’nde “Bir insanın yalnızca başını çerçeveleyen çekim” ifadesi ile verilmiş ve birden çok sözcükle türetme yöntemi doğrultusunda elde edilmiş bir terim olarak karşımıza çıkmıştır. Aynı zamanda bu terim için *yenileşim* yönteminin de kullanılmış olduğu ileri sürülebilir. Çünkü gerek Fransızca, gerekse de İngilizce karşılıklarına bakıldığında ne “baş” ne de “çekim” sözcüklerine denk gelen bir ifade bulunmaktadır. Bu yüzden hem o dönemde hem de günümüzdeki kullanımı açısından yenileşim yöntemi doğrultusunda türetilip alanında var olmaya devam etmektedir. Zira günümüzde, “baş çekimi” terimini sinema ve tiyatro alanında daha güncel bir kullanım ile “yakın çekim” olarak karşılamaktayız. Zira yakın çekim dendiğinde şu an bile aktif olarak yapılan eylem ve bu alanda eğitim alan kişilere öğretilen şey, oyuncunun ya da görüntüye yansıtılmak istenen kişinin vücudunun göğüs üstü kısmı yani baş kısmının çekilmesi anlaşılmaktadır.

Yenişelim yönteminin etkisinde türetilmiş olarak düşünülen bir terim olarak karşımıza çıkan “düzlük” (Fr: Set, Plateau /İng: Set, Stage, Floor) terimi İngilizce ve Fransızca anlamları ele alındığında farklı oluşumu ile dikkat çekmiştir. *Düzlük* denildiğinde, belki de akla ilk gelen anlam “bir ova” ya da “düz zeminli bir alan” olabilir. Terimin Fransızca ve İngilizce oluşumlarına bakıldığında “öykünme” stratejisinin de etkisinin olduğu vurgulanabilir. Ancak, günümüz kullanımına bakıldığında düzlük sözcüğü bir coğrafya terimi olarak daha sık kullanılmakta ve uluslararasılaştırma ya da öykünmenin de etkisiyle “set” olarak varlığını sürdürmektedir.

4.3. Cihaza özgü terimler

Tablo 3’de “Cihaza Özgü Terimler” kapsamında, “Duyarkat” (Özön, 1968: 554), “Alıcı” (Özön, 1968: 196) ve “Işıkkölçer” (Özön, 1976: 297) terimleri incelenmiştir.

Tablo 3. *Türk Dili ve Edebiyatı* Dergisinde yayımlanan “Cihaza Özgü Terimler” olarak düşünülen bazı terimler

Terimin Fransızcası	İngilizcesi	Türkçesi	Günümüz Kullanımı
Emulsion	Emulsion	Duyarkat	Duyarkat
Caméra	Camera	Alıcı	Kamera
Appareil de prise de vues	Motion picture camera Cine camera		
Photomètre	Photometer	Işıkkölçer	Fotometre
Posemètre	Lightmeter Exposure meter		

Sinema alanında üretilen cihazlar içerisinde belki de en önemlisi olarak görülen kamera, tıpkı bir insan gözü hayal edilerek üretilmiş bir icattır. Nasıl ki bir insan gözü muazzam ölçüde görüntüleri bize kusursuz sunmaya çalışıyorsa, kamera da aynı görevi yaparak gösterimi sağlamaya çalışmaktadır. Görüntünün net bir biçimde iletilmesi için ışığa karşı duyarlı, gümüş klorürlü bir tabaka olan ve film tabanı üzerinde bulunan “duyarkat”¹¹ (Fr: Emulsion /İng: Emulsion) terimsel olarak bakıldığında o dönemdeki oluşturulma biçimi bakımından yenileşim yönteminin ışığında başarılı bir türetilme olduğunu görmekteyiz. Çünkü, terim günümüze dek kullanım sıklığını asla kaybetmemiş ve hala aynı

¹¹ Duyarkat, fotoğraf film ve kağıtlarında, görüntünün oluşturulabilmesi için kullanılan ve gümüş tuzlarından oluşan, ışığa karşı duyarlı en küçük tabaka.

şekilde bir sinema terimi olarak varlığını sürdürürken, aynı zamanda fen bilimleri alanında, kimya ve tıpta da kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmıştır.

Fransızca ve İngilizcede birden çok sözcük ile oluşturma yöntemi çerçevesinde de ifade edilmekte olan ve Türkçeye ilk aktarımı açısından bir sinema terimi olan “alıcı” Fr:Caméra, Appareil de prise de vues /İng: Camera, Motion Picture Camera, Cine Camera) o dönemde “*Sinema filmi çekmekte kullanılan aygıt*” (Özön, 1968: 196) olarak ifade edilmiş, ancak bu ifadenin aksine günümüzde çok farklı kullanımlara sahip bir terim olduğuna ulaşılmıştır¹². Oluşturum açısından incelendiğinde Fransızca ve İngilizce yönünden aynı yapı ile türetildiği ve öykünme çeviri stratejisinin yanı sıra uluslararasılaştırma yönteminin de etkisinin hakim olduğu gözlenmiştir. Türkçedeki kullanımı incelendiğinde de o dönemde oluşturulan anlamının kabul edilebilirliğinin zamanla kaybolduğu ve öykünmenin etkisinin altında “kamera” olarak kullanıldığı görülmektedir.

“Işıkölçer” (Fr:Photomètre, Posemètre /İng: Photometer, Lightmeter, Exposure meter) terimi ortaya çıktığında o dönemde “*çeşitli ışık koşullarına göre en uygun sonucun alınabilmesi için duyurkat üzerine ne kadar ışık düşmesi gerektiğini bildiren, bir sahnenin çeşitli noktalarındaki ışık derecesini gösteren aygıt. Işıklama süresinin ne kadar olması gerektiğini gösterir.*”(1976: 297) diye ifade edilmiştir. Terim oluşturma yöntemi açısından birden fazla sözcük ile ifade edilmiş olup birleştirme yoluyla oluşturulmuştur. Aynı zamanda bu terim için günümüz kullanımı incelendiğinde yabancılaştırmanın etkisi altında kaldığı ve o dönemde türetilen terimin varlığını çok koruyamadığı görülmektedir. Fransızca ve İngilizce anlamı doğrultusunda “fotometre” olarak yani yabancılaştırma yöntemi doğrultusunda bu anlamı ile kullanılmaktadır.

4.4. Görüntüye özgü terimler

Tablo 4’de “Yönteme Özgü Terimler” olarak “Çarpıcı kurgu” (Özön, 1968: 554), “Açılma” (Özön, 1968: 553) ve “Geriye dönüş” (Özön: 1968: 554) terimleri incelenmiştir.

Tablo 4. *Türk Dili ve Edebiyatı* Dergisinde yayımlanan “Görüntüye Özgü Terimler” olarak düşünülen bazı terimler

Terimin Fransızcası	İngilizcesi	Türkçesi	Günümüz Kullanımı
Montage d'attraction	Montage of attraction	Çarpıcı kurgu	Montaj Kurgu
Ouverture fondu	Fade in	Açılma	Açılma
Fondu en blanc			
Retour	Flasback	Geriye dönüş	Flaşbek
Retour en arrière			
Flashback			

Sinemada görüntülerin elde edilmesinde ilk başlarda çok zorlanılmıştır. Üstelik bu görüntülerin zaman zaman hatalı çekimlerinden kaynaklı olarak yeniden aynı görüntüyü elde etmek adına harcanan vakit en önemli engellerden biri olmuştur. Bu noktada, görüntülerin anında ya da daha sonradan üst üste getirilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ses ve görüntülerin bir senaryo dahilinde ve belli bir amaç

¹² Pek çok anlama gelen “alıcı” terimi günümüzde en çok “Televizyon Alıcısı” anlamında bir teknoloji terimi olarak kullanılmasının yanı sıra, ticari anlamda “müşteri” olarak adlandırılmaktadır. (TDK Terimler Sözlüğü, çevrim içi sitesi)

gözetilerek peş peşe bir araya getirilmesi olarak nitelendirilen ve Fransızca kökeni “montaj” olarak karşımıza çıkmış terim, Türkçede “kurgu” olarak değerlendirilmiştir.

İki ya da çoklu görüntünün bir araya getirilmiş, yeni bir görüntünün elde edilmesine verilen bir yöntem olarak kullanılan *montaj* ya da *kurgu*, ne yazık ki Türkçede iyi bir oluşturma ile karşımıza çıkmamıştır. “Montaj” ya da “kurgu” olarak uluslararasılaştırma ve öykünmenin etkisinde türetildiği söylenebilir. Günümüz kullanımını “montaj” olarak benimsemeden önce “çarpıcı kurgu” (Fr: Montage d'attraction / İng: Montage of attraction) olarak oluşturulan terim incelendiğinde, Türkçeye terim olarak aktarılırken o günün şartlarında birden çok sözcükle ifade etme yöntemi çerçevesinde sunulmuştur. Ancak, Fransızca ve İngilizce etkisinde kullanım sıklığını yitirmiş olarak görünmektedir. Bu nedenle ki, uluslararasılaşmanın etkisiyle “montaj” terimi daha sık kullanılmaktadır.

Yönteme özgü terimler arasında bir başka ele aldığımız terimimiz “açılma” (Fr: Ouverture fondu, Fondu en blanc/ İng: Fade in), Fransızca ve İngilizce türetimlerinin etkisinde Türkçede öykünme stratejisi doğrultusunda oluşturulduğu ileri sürülebilir. Görüntünün karanlıktan aydınlığa doğru yavaş yavaş açılarak ekrana hoş bir görüntünün sunulduğu bir yöntem olarak bilinen açılma, oluşturulma biçimine bakıldığında Fransızca biçimde sıfat, İngilizcesinde ise edatla oluşturma sağlanırken, Türkçede ise “-ma” isim yapma ekiyle oluşturulmuştur. Bu bakımdan incelenecek olursa, öykünme yönteminin yanında “yenileşim” yönteminin de etkisinden bahsedebiliriz. Oluşturma açısından orijinal bir yöntem izlendiği takdirde sözcüğün günümüze kadar nasıl geldiğini ve hala aynı anlamda kullanıldığını da görmekteyiz. Bir özel alanın dilinin bilim dili olması yolunda en önemli oluşturma yönteminin burada olduğu gibi yenileşim yöntemi olduğunu vurgulayabiliriz. Ancak elbette, oluşturulan terimlerin her zaman geçerliliği sürecektir diye de bir iddia içerisinde olmamalıyız.

Son olarak incelediğimiz “geriye dönüş” (Fr:Retour, Retour en arrière, Flasback /İng: Flashback) teriminin birden çok sözcükle ifade edildiği ve aynı zamanda birebir çeviri stratejisinin de ışığında üretilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir. Terim, üretildiği dönemde o dönemin şartları içerisinde kabul edilebilir gibi görünse de, günümüze dek kullanım sıklığını yabancılaştırma, uluslararasılaştırma yöntemleri ve öykünme stratejisi gibi Türkçe terim oluşturma açısından dilimizi zorlayan yöntemlerin ve stratejinin etkisinde “flashback” olarak kullanılmaya başlanmıştır. İncelemeler sonucu hem sinema alanında hem sosyal hayatta bu terimin olduğu gibi kullanılmaya devam ettiği de vurgulanabilir.

5. Sonuç

Bu çalışmada, Türk Dil Kurumu Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda özellikle 1968-1981 yılları arasındaki çalışmalarda yer almış sinema terimlerinin Türkçe terim oluşturma yöntemleri başta olmak üzere çeviri stratejilerin de kapsamında incelemesi yapılmıştır. Bu inceleme yapılırken, başta bu alana önemli bir katkı sağladığı düşünülen Nijat Özön'ün TDK Süreli Yayınlar Veri Tabanı'nda yayımlanan *Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü*'nde yer almış ve çeşitli gazete kupürlerinde gözlenenmiş sinema terimleri esas alınmıştır.

Sinemanın diğer özel alanlarda olduğu gibi terim oluşturma yöntemleri açısından önemi vurgulanmıştır. Zira sinemanın, ulusal ve uluslararası ölçüde birçok yönde olduğu gibi terimsel anlamda çeşitli oluşumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda “göreve özgü, cihaza özgü, sahneye özgü ve görüntüye özgü” terimler saptanmış ve bunların öncelikle hangi terim oluşturma yöntemi ve bununla birlikte hangi çeviri stratejisi ile üretildikleri tartışılmıştır.

Bulgular kısmında tablolar ile açıklık getirdiğimiz terimlere bakacak olursak, “türetme, yabancılaştırma, yenileşim, uluslararasılaştırma, birden çok sözcük ile oluşturma” gibi terim oluşturma yöntemleri başta olmak üzere, “öykünme ve birebir çeviri” gibi çeviri stratejileri ile terimlerin oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmıştır. Çeşitli yöntemlere dayalı olarak Türkçede terimler üretilse de, bunların zaman içerisinde kullanımlarını kaybettiği ve birçoğunun eski, bir başka deyişle ilk üretildikleri gibi kullanıldıkları gözlemlenmiştir. Bunun en büyük sebepleri olarak da, Türkçe dilbilgisi kurallarına uygun terim oluşturmada yaşanan sıkıntıların, yeterince araştırma yapmadan sonuçlara ulaşmaya çalışılmanın ya da dil yeterliliğimizin zayıflığı düşünülebilir. Bu çalışma ile birlikte “terim sorunları” hala çözülme bekleyen ve üzerinde çok emek harcanması gereken bir husustur. Bu noktada, sözü geçen sorunun olası varlığı konusunda sinema alanı ile vurgu yapılmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak, bir bilim dili olma yolunda hızla ilerleyen Türkçenin, özel alanlar söz konusu olduğunda, özellikle de bu çalışmamızın ana unsuru olan sinema alanında da gelişimini sürdürdüğü ve aynı zamanda da bu gelişimi daha da ileriye taşıyacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Sinemaya öncülük etmiş Lumière Kardeşler’den bu yana gelişimini sürdüren sinema, Nijat Özön gibi sinema ustaları tarafından Türkçe kurallara göre uygun bir biçimde oluşturulmuş terimlere sahip bir özel alan olduğu vurgulanmıştır. Her ne kadar sinema alanındaki terimler Batı dillerinin etkisi altında olsa da, sinema uzmanları ve bu alanda araştırma yapanlar Türkçe terim oluşturma yöntemlerini dikkate aldıkları takdirde Türkçenin bilim dili olmasına sinema alanında da katkı sağlayacakları düşünülmektedir.

Kaynakça

- dalı, B. (1981). *Bir Kılavuz, Bir Sözlük. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Ankara, 817-819.
- Akbulut, H. (2014). Sinemaya Gitmek ve Seyir: Bir Sözlü Tarih Çalışması. *Dergipark*, 1-16.
- Bağır, O. (2020). *Sinemada Montajın Tarihi*. Yeni-e: <http://yenie.net/sinemada-montajin-tarihi>, İstanbul
- Başkan, Ö. (1974). *Terimlerde Özleşme Sorunu*. TDK Belleten, 1973-1974, Ankara: DergiPark, 173-184.
- Karaman, B. İ. (2017). *Terimbilimi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Onaran, O. (2011). *Nijat Özön’ün Ardından*. İstanbul: Sinecine, 105-107.
- Özcan, O. (2022). *Terim Oluşturma Yöntemleri Bağlamında Türk Dil Kurumu’nun 'Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılıklar' Adlı Çalışmasındaki Terimler Üzerine Bir Değerlendirme*, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 105-120.
- Özdemir, E. (1973). *Terim Hazırlama Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Özön N. (1962). *Sinema Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, S. (2013). Türk Sinema Tarihinin Altpolitikası. *Selçuk İletişim*, 251-262.
- Selehattin Önder, A. B. (2005). *Türk Sinemasının Gelişimi*, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 113-135.
- Serdaroğlu, F. (2016). *Sinema Neden Sanattır? Sinemayı Sanat Olarak Ele Alan Bir Araştırma Ne Tür Bir Yaklaşım Benimsemelidir?* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi, 113-125.
- Tanakıncı, O. (2018) Yüksek Lisans Tezi. *Sinemanın Anlatımında Görüntü Yönetmeninin Katkıları*, İstanbul, Türkiye: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı.
- TDK. (1954). *Yedinci Türk Dil Kurultayı*, Ankara: Türk Dil Kurumu, s1-192
- TDK. (1976). *Terim Sözlüklerinden Örnekler* (Nijat Özön : Sinema Terimleri Sözlüğü), Ankara: Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, 297.

TDK. (1968). *Bu Sayıda Geçen Sinema Terimleri*, Ankara: Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, 553-556.

Yahn, İ. (2021). t24.com.tr, *Dublörlük Tarihi*, İstanbul: T24 Bağımsız İnternet Gazetesi.

Zülfikar, H. (2011). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

<https://fikrisinema.com/bulent-diken-roportaji/>

Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Nijat_

https://tr.wikipedia.org/wiki/Auguste_ve_Louis_Lumi